

- Gerade proportionirt — vpravno razmeren, lično razmeren.
- Gerade Zahl — sodo število, sodi broj.
- Gesellschaftsrechnung — družni račun.
- Gestreckter Winkel — sproženi ali stegnjeni kot.
- Gleich — enak.
- Gleichartig — istovrsten.
- Gleichgerichtet — iste méré.
- Gleichheit — enakost.
- Gleichheitszeichen — enačnik.
- Gleichmässig — istoméren, enakoméren.
- Gleichnamig — istoimen, a, o, enakoimen.
- Gleichseitig — enakostran, a, o.
- Gleichschenkelig — enakokrak, a, o.
- Gleichung — enačba.
- „ ansetzen — enačbo postaviti.
- „ gemischte — mešana, nečista enačba.
- „ analytische — razstavna (analitična) enačba.
- „ einfache — enovita enačba.
- „ höhere — viša enačba.
- „ numerische — brojna, številna enačba.
- Gleichung Litteral — pismenska enačba.
- „ reine — čista enačba.
- „ unreine — nečista, mešana enačba.
- „ bestimmte — določena enačba.
- „ unbestimmte — nedoločna enačba.
- „ kubische — kubična enačba.
- „ synthetische — sintetična, sestavna enačba.
- Gleichvielfach — enako mnogokratén.
- Gleichwinklig — enakokoten.
- Glied — člen, ud.
- Goniometrie — goniometrija, kotomerstvo.
- Goniometrische Linie — kotoména črta.
- Grösse — količina.
- Grösse 1. Dimension — količina ene izméré (raztege).
- Grössenlehre — nauk o količinah.
- Grösster Kreis — največi krog.
- Grundoperation — temeljni račun.
- Grundsatz (Axiom), — aksiom, načelo, samosebna resnica.
- Gutgewicht — razmerina.

(Dalje v nov. točuju.)

O učiteljski plači.

(Konec.)

Plače krajskih ljudskih učiteljev, ki smo jih tu vverstili, pa ti ne dobivajo samo kot učitelji, temveč tudi za orglavska in cerkveniška opravila; kajti $\frac{3}{4}$ krajskih učiteljev so ob enem tudi orglavci in mežnarji, kar jim zlasti veliko opravkov prizadeva, če osebno ali po hlapcu to delo izvršujejo.

V tem se tudi vsa poročila strinjajo, da bi se cerkvenikova opravila ločila od učiteljskih služeb; kajti to jim v resnici vendar le malo donša, ker morajo — če osebno cerkev ne oskerbljujejo —

hlapce kaj drago plačevati. [In zato, kar hlapec zagreši, je na zadnje vendar le učitelj odgovoren.

Kako se pa našete pičle plače našim učiteljem odrajtujejo? Morda lepo v redu?

Za odgovor na to vprašanje podajam nekaj glasov učiteljev samih o njihovem materijalnem stanu:

Učitelj A mi piše: „Učiteljeva (moja) plača je le majhina. Pa še od te tako in toliko ne dobivam, kakor kaže „fasijon“. Podučiteljeva plača je pa posebno majhina, in se prav neredno odrajtuje; veliko časa se pri biri izmudi, dolgo je treba na ljudi čakati, in na zadnje se še vendar dosti zgubi“.

Učitelj B pravi: „Učiteljeva plača je „kencano kumerna“, naj slabejša iz med vseh šol v naši okolici. Pri tolikem trudu dobiva učitelj iz srenjske blagajnice 105 gold., od mežnarije dobiva v denarjih okoli 25 gold. in 30 — 40 centov sena, pa si zraven mora sam travnik gleštatí, in v denarjih okoli 80 gold. bire od orgljanja. Pri toliko obilnem številu otrok in pri tako slabi plači noben ptuji učitelj, zlasti ako bi imel družino, obstati ne hode mogel, kakor pisavec to službo popusti. Ali se bo mogla plača zboljšati, ali pa bo dobila tukajšnja služba naslov: „Strafkondition“, in bo z vsakim letom moral učitelj s trebuchom za kruhom“.

Učitelj C piše: „Mojo majhino plačo dobivam pri 7 županih v fari; plačuje se prav neredno; človek mora za vsak krajcar te ošabne ljudi prositi“.

Učitelj Č toži: „Učiteljeva plača je slaba; dobiva se neredno; obstoji v biri od hiše do hiše, s hriba v hrib, iz doline v dolino“.

Učitelj D pripoveduje: „Majhino plačo moram vsakega pol leta od hiše do hiše pobirati, in se s tem pet dni zamudim. Marsikteri bi me vtegnil zaverniti, rekoč: Zakaj pa župan ne pobira tega denarja? Toda britka skušnjava me je učila, da na ta način — če župan pobira — ne pridem nikdar k svoji plači, in reči morem, da od župana nisem nikoli 10 gold. skupaj prejel“.

Učitelj E: „Na tej službi sem že 4 mesece, a krajcarja še nisem prejel“.

Učitelj F: „Prihodki se mi neredno ali celo nič ne odrajtujejo; že 14 prošenj sem v tej zadevi na glavarstvo vložil, in vendar se nič ne zgodi“.

Učitelj G: „Kar zadeva denar, se prav zanikerno odrajtuje, šolskega denarja zastane vselej čez polovico, in treba je toževati in prositi, predno se kaj „izfehta“. Pri tožbah se pa tako počasi vleče, da imam zmirom po tri leta stare dolžnike. Tako toževanje vsako leto je pa tudi velika neugodnost za šolo; kajti učitelj pride za tega del ob vso veljavo in vdanost; če pa ne toži, pa nič ne dobi“.

Učitelj H: Učiteljeva plača je tako slaba, da je vsak hlapec boljše plačan, nego učitelj; obstoji v 219 gold. in se dobiva pri davkariji. Toda od tega denarja moram plačati na leto 20% dohodnine, ostane mi torej komaj 180 gold.“.

Naj zadostneje te žalostne vesti, ktere prebravši bi se mogel človek bitko zjokati, da se učitelj, dobrotnik človeški, tako beraško plačuje! Zagotavljam toda, da takih glasov in tožeb bi lahko 40 do 50 napisal.

V vseh sporočilih mi je 80 učiteljev prav zelo tožilo, kako neredno dobivajo svoje pičle plače.

Take revne plače znajo na Kranjskem deliti srenje; kajti to po večem vse kranjske ljudske šole vzderžujejo. Se vé, da za orgljanje in mežnarijo se dobiva nekoliko iz cerkvenih blagajnic. Sim ter tje imajo

šole patrone, ki več ali manj k učiteljevi plači dodajo. Tudi iz normalnega šolskega zaklada se učiteljem naverže v nekaterih krajih mali dodatek.

Iz koliko kotov dobiva učitelj svojo plačilico, je sploh znano. Kot učitelj dobiva po županu od srenje nekaj denarja, po hišah pobira razna žita, prediva itd.; otroci mu donošajo šolnino, ktera je v „fasijono“ navadno visoko zaračunjena, a učitelj nikoli toliko ne dobi. O šolnini mi piše učitelj: „Šolski denar se malokje ali pa nikjer redno ne odrajtuje; in je eden poglavitnih vzrokov, ki ljudem šolo pristuduje. Učitelj se spremeni pri pobiranju šolskega denarja iz učenika v berača ali pa beriča, pride ob veljavo pri starših in dosledno tudi pri otrocih. Šolski denar zasluži z vso pravico imo: „kervavo pridobljeni in zasluženi denar“.

Kot mežnar dobiva razne dohodke od pogrebov, porok, kerstov i. t. d. Za orglanje pa se mu v več krajih nič ne plačuje. Kot oglednik merličev dobiva nekaj krajevarjev, in vkljub temu, da ima toliko opravkov, vživa le malo hvaležnosti — v denarji.

Kako težko kranjski učitelji pri taki pičli plači izhajajo, si lahko mislimo, posebno če preudarimo, da imajo tudi veliko družino. Iz sprejetih naznanil morem sklepati, da je okoli 200 učiteljev oženjenih; le 80 je torej samecev, a ti imajo po večem pri sebi revno mater, sestro, ktero je treba tudi prerediti.

Iz med oženjenih učiteljev imajo nekteri obilo otrok. Nekteri so mi povedali tudi število. Tako sem bral, da imata dva učitelja po 10 in 11 otrok, 4 učitelji pa 9, 8 po 8, veliko po 7 otrok i. t. d. Ko bi otroke vseh oženjenih učiteljev seštel, bilo bi jih morda 500 — 600; tedaj bi prišli poprek izračunjeno na vsakega oženjenega učitelja po trije otroci. Pri tej priložnosti mi je marsikteri učitelj potožil, da ne more zavolj denarnih zadreg svojih dec po želji v več šole pošiljati, da bi se bolj izobražili. Kako more to staršem bitko biti!

Naj povem še nekatere osebnosti od naših učiteljev.

Okoli 120 učiteljev je doveršilo učiteljsko pripravnico v Ljubljani, okoli 80 v Idriji, drugi pa v Celovcu, Gorici, Celji, Mariboru i. t. d.

Sicer pa je okoli 100 naših učiteljev doveršilo samo ljudsko šolo ali nekdanjo normalko v Ljubljani in na drugih glavnih šolah. Drugi učitelji so dokončali po 1, 2, 3 in 4 niže razrede srednjih šol. 30 — 40 učiteljev ima po 1, 2, 3 in 4 viši razrede omenjenih šol.

Kranjski ljudski učitelji po starosti:

93 učiteljev 20 — 30 let, 73 učiteljev 30 — 40 let, 37 učiteljev 40 — 50 let, 27 učiteljev 50 — 60 let, 19 učiteljev 60 — 70 let, 2*) učitelja 70 — 80 let.

Kranjski ljudski učitelji po službenih letih:

50 učiteljev služi 1 — 5 let, 60 učiteljev služi 5 — 10 let, 100 učiteljev služi 10 — 20 let, 25 učiteljev služi 20 — 30 let, 20 učiteljev služi 30 — 40 let, 12 učiteljev 40 — 45 let, 2 učitelja služita 45 — 50 let, 1 učitelj služi 51 let.

*) O 18 učiteljih mi ni znana starost.